

VU Research Portal

Slavenhandel kreeg juist doorstart in 1814

Brandon, P.; Combrink, T.

published in
De Volkskrant
2014

document version
Peer reviewed version

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Brandon, P., & Combrink, T. (2014). Slavenhandel kreeg juist doorstart in 1814. *De Volkskrant*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:
vuresearchportal.ub@vu.nl

This is a postprint of

Slavenhandel kreeg juist doorstart in 1814

Brandon, P., Combrink, T.

De Volkskrant

Published version: no link available

Link VU-DARE: <http://hdl.handle.net/1871/51438>

(Article begins on next page)

Slavenhandel kreeg juist doorstart in 1814

Pepijn Brandon en Tamira Combrink zijn als post-doc en als phd-onderzoeker verbonden aan het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis.

Slavernij

Na 15 juni 1814 ging de slavenhandel gewoon door in het Caraïbisch gebied. Dat was ook de bedoeling.

Dit weekend wordt in Middelburg 200 jaar afschaffing van de slavenhandel herdacht. Op 15 juni 1814 vaardigde koning Willem I immers een besluit uit dat voortaan 'uit geene haven of van geene reede binnen het gebied der Vereenigde Nederlanden' schepen zouden mogen varen 'welker bestemming is om negers van de Kust van Afrika (...) af te halen en naar het vaste land of de Eilanden van Amerika over te brengen'. Het besluit was een van de vele stappen die Nederland nodig had voor het er daadwerkelijk toe kwam de slavenhandel af te schaffen.

Maar helaas was het niet dé stap, want ook na 15 juni 1814 ging de legale slavenhandel binnen het Caraïbisch gebied gewoon door. Dat dit doorgaans vergeten wordt, toont aan dat het met de kennis van dit verleden nog steeds droevig gesteld is.

Eerst wat noodzakelijke context. De Nederlandse West-Indische Koloniën waren op dat moment nog in handen van de Britten, die ze in de oorlog tegen Napoleon in bezit hadden genomen. De Britten schaften in 1807 de slavenhandel af en wilden dit ook aan de concurrenten opleggen. Bij de teruggave van de koloniën aan Nederland was de afschaffing van de trans-Atlantische slavenhandel dan ook een

van de voorwaarden. Die afschaffing van de handel was nadrukkelijk niet bedoeld als een aanloopje naar de afschaffing van de slavernij zelf. De gedachte was dat voortplanting van de tot slaaf gemaakte bevolking in het Caraïbisch gebied de slavenpopulatie in stand zou kunnen houden. Maar dat kon alléén als tussen de verschillende plantagesamenlevingen wel gehandeld zou mogen worden in slaven en hun kinderen.

Legaliteit van slavenhandel binnen het Caraïbisch gebied zou het bovendien veel makkelijker maken om mee te profiteren van de grootschalige illegale slavenhandel tussen Afrika en Noord- en Zuid-Amerika. Toen in 1818 het Koninklijk Besluit van 1814 eindelijk omgezet werd in een wet, werd dan ook voorzien in deze cruciale maas in de wet. Artikel 5 van de wet stelde dat de strafverordeningen niet golden voor de handel in 'slaven, welke op dit oogenblik in de koloniën aanwezig zijn of derzelver kinderen'. Het gevolg was dat er tussen 1816 en 1827 alleen al in Suriname ongeveer 12 duizend mensen als slaaf werden ingevoerd, onder wie duizenden die rechtstreeks uit Afrika.

Koloniale autoriteiten stonden nog tot ver in de jaren 1820 allerm minst welwillend tegenover de pogingen om de illegale slavenhandel tegen te gaan. Nog schrijnender, zeker voor wie 1814 zou willen vierden als een doorbraak van menselijkheid, is dat diezelfde autoriteiten ondertussen gewoon doorgingen de legale slavenhandel in de koloniën te reguleren. In 1819 bijvoorbeeld kondigde de gouverneur-generaal van Curaçao af dat voor alle slaven die uit Curaçao, Bonaire of Aruba werden 'geëxporteerd' een belasting van 10 pesos aan de koloniale kas moest worden betaald, 'zuigelingen uitgezonderd'.

Hoe kan het dat bij de herdenking van 200 jaar afschaffing van de sla-

venhandel over deze legale voortzetting van de slavenhandel wordt heen-gekeken? Dit heeft alles te maken met de heel beperkte definitie van Nederlandse betrokkenheid die nog altijd door veel slavernijhistorici wordt gehanteerd. Daarin staat vrijwel uitsluitend de zogenaamde driehoekshandel tussen Europa, Afrika en West-Indië centraal. De officiële afschaffing van de slavernij in 1863 (voormalige slaven moesten daarna nog tien jaar gedwongen arbeid verrichten) is in die visie de beschamend langzame doorwerking van het stilvallen van de driehoekshandel aan het eind van de 18de eeuw. De onderliggende boodschap is: de Nederlandse betrokkenheid bij de slavernij was pijnlijk, maar ze was relatief van weinig betekenis en na de 18de eeuw was ze ver over het hoogtepunt heen. 1814 is in deze visie het beginpunt van het 'lange afscheid' van de slavernij.

Maar deze misvatting gaat voorbij aan een aantal simpele constateringen. Nederlanders waren niet alleen betrokken bij de slavenhandel als trans-Atlantische slavenverkopers, maar ook als de kopers en verkopers van slaven binnen de Caraïbische plantage-economie. Toen zij in 1814 gedwongen werden de handel tussen Afrika en Amerika af te stoten, bleven zij hopen dat voortplanting en handel binnen het Caraïbisch gebied voldoende zou zijn om de slaveneconomie in de koloniën overeind te houden. Amerikaanse historici spreken in dit opzicht terecht van een 'second slavery'. Met 1814 zou dus ook niet een einde van de slavenhandel moeten worden herdacht, maar de droevige doorstart van deze onmenselijke vorm van winstbejag. Het was geen ongelukkig toeval dat de slavernij de beperkte en gedeeltelijke afschaffing van 1814 een halve eeuw overleefde. Het was de expliciete intentie van de afschaffers zelf.

Een laat-18de-eeuwse gravure van slavernij in het Caraïbisch gebied.

